

Transatlantická dohoda: pasca menom regulačná spolupráca

Od začiatku rokovaní o budúcej dohode o voľnom obchode medzi zástupcami Európskej komisie a USA uplynú čoskoro dva roky a ich záver je v nedohľadne. Celá záležitosť sa nesmierne skomplikovala z dôvodu prílišnej „zvedavosti“ a nedôvery občianskej spoločnosti, v dôsledku čoho sa EK musela pustiť to komplikovanej vysvetľovacej kampane spojenej s najrôznejšími deklaráciami, verejnými vypočutiami (a konzultáciami) a s vydaním množstva dokumentov.

Napriek tomu, na základnú otázku doteraz neexistovala vierohodná odpoveď: ako sa majú na jednej strane odstrániť „netarifné bariéry“ bilaterálnych obchodných výmen (to znamená vykonať harmonizáciu noriem a regulácií), čo je hlavný deklarovaný zámer dohody, ak na druhej strane nemá dôjsť k „zmäkčovaniu“ európskych noriem, o čom vytrvalo a naliehavo ubezpečujú kompetentní úradníci EK a ďalší protagonisti Transatlantického partnerstva? Veď k harmonizácii cestou sprísňovania regulácií určite dôjsť nemá... Pripadalo mi to tak trochu ako kvadratura kruhu, ktorej riešenie som videl buď v spochybnení „princípu opatrnosti“ ako „nevedeckého“ a/alebo v umnom využívaní ochrany práv investorov prostredníctvom systému ISDS vytrvalo presadzovaného ako súčasť dohody napriek veľkému odporu všetkých s výnimkou nadnárodných spoločností.

Riešenie je ale podľa všetkého omnoho elegantnejšie a účinnejšie. V decembri 2014 viaceré organizácie občianskej spoločnosti zverejnili jeden tajný dokument Európskej komisie^[1] týkajúci sa rokovaní o transatlantickej dohode. Obsahuje podrobnosti o „regulačnej kooperácii“ medzi USA a EÚ vo forme permanentného procesu monitorovania existujúcich a budúcich predpisov z pohľadu ich dopadu na obchod, počas ktorého zástupcovia štátov a lobisti nadnárodných spoločností budú pracovať ruka v ruke.

Regulačná spolupráca by umožňovala pokračovať *a posteriori* v odstraňovaní „netarifných bariér“, ktoré by nemohli byť riešené v rámci dohody. Všetky sektory, u ktorých sa stranám nepodarí dopracovať okamžitej dohody, by mohli byť opätovne prediskutované a byť predmetom následných debát v rámci totálne netransparentnej procedúry. Podľa návrhu komisie, každý návrh novej regulácie, ktorá by mohla mať potenciálny dopad na transatlantický obchod, bude musieť prejsť procedúrou „posúdenia“ v rámci regulačnej kooperácie. Je stanovené, že americké a európske administratívy sa budú vzájomne a pravidelne informovať o svojich regulačných zámeroch. Ešte pred tým ako zákonodarcovia by mali prístup k návrhom nových predpisov, na základe požiadavky jednej zo strán sa budú môcť uskutočniť rokovania o harmonizácii noriem. Súkromný sektor by tam mohol hrať „formálne konzultačnú a preferenčnú“ úlohu. Znamená to, že akýkoľvek návrh zákona, ešte pred tým, než bude prediskutovaný „volenými zástupcami ľudu“, by mal byť predložený na posúdenie tým, pre ktorých je liberalizácia obchodu a investícií najvyššou prioritou.

Ekonomické loby z oboch strán Atlantiku by teda mali byť oficiálne pridružené do procedúry skúmania návrhov nových zákonov a predpisov ešte pred tým, ako o nich bude informovaná verejnosť a poslanci. Návrh Komisie predpokladá zavedenie pravidelných konzultácií s priemyslom týkajúcich sa existujúcich predpisov ako i administratívneho mechanizmu a bude k dispozícii podnikom tak, aby tieto mohli komunikovať s funkcionármi Komisie s cieľom „efektívne vyriešiť problémy“. Proces regulačnej kooperácie by mal byť koordinovaný stálym transatlantickým orgánom tzv. „Radou pre regulačnú kooperáciu“, zloženého so zástupcov Komisie (nikým nezvolené osoby), federálnych agentúr a vlády USA. Jeho úlohou by malo byť vypracovanie priorit týkajúcich sa harmonizácie existujúcich a budúcich noriem a predpisov s cieľom „zohľadniť a analyzovať“ návrhy súkromného sektoru. Táto inštitúcia nového typu by mala mať obrovský vplyv a možnosť predkladať regulačné iniciatívy a postaviť sa proti návrhom považovaných za nepriaznivé pre transatlantický obchod a toto všetko pred tým, než danou témou bude poverený nejaký demokratický orgán.

Myšlienka „regulačnej kooperácie“ má ale svoje znepokojujúce precedensy, pretože mechanizmy tohto typu sú súčasťou zmlúv medzi USA na jednej strane a Austráliou a Kanadou na strane druhej. Americká obchodná komora si v týchto prípadoch nevie vynachváliť najmä „dialógy s agentúrami a ministerstvami“, svoje „začlenenie do procesu vývoja a implementácie akčných plánov“ a príležitosť „k častejšiemu a hlbšiemu angažovaniu sa“.[2]

Obsah návrhov na regulačnú kooperáciu predstavených Európskou komisiou sa priamo inšpiroval návrhmi naformulovanými európskou podnikateľskou organizáciou (BusinessEurope) a Americkou obchodnou komorou uvedených v ich spoločnom pozičnom dokumente z októbra 2012[3].

Ako vidno, vykonať harmonizáciu noriem vzťahujúcich sa napríklad na GMO alebo používanie rôznych produktov syntetickej chémie (dospieť teda k zmäkčeniu európskych noriem) je možné tak, že sa o týchto témach v rámci prípravy Transatlantickej dohody vôbec nebude rokovať tak, ako to sľubuje EK, ale bude vyriešená „dodatočne“ v rámci procedúry, na ktorú nebudú mať dosah ani parlamenty (vrátane toho európskeho) a asi ani vlády členských štátov. Stačí, aby takto navrhnutá „regulačná kooperácia“ dostala mandát v Zmluve o Transatlantickom partnerstve pre oblasť obchodu a investícií, ktorú ale parlamenty a vlády majú schváliť. Po jej podpise už bude na všetko neskoro. Vlk sýty a koza celá...

[1] <http://corporateeurope.org/sites/default/files/ttip-regulatory-coherence-2-12-2013.pdf>

[2] Prezentácia kooperácie USA - Kanada vypracované Americkou obchodnou komorou:
<http://www.trade.gov/rcc/documents/Chamber-RCC-slides-final.pdf>

[3] <http://corporateeurope.org/sites/default/files/businesseurope-uschamber-paper.pdf>